

Date istorice din viața Ligii Culturale

culese de *Barbu Theodorescu*

Liga Culturală este născută din entuziasmul tineretului universitar bucureștean. Cu mult înainte de 1890 se protesta contra măsurilor luate de Unguri, cum ar fi cazul lui Grădișteanu în 1881, la desvelirea statuii lui Ștefan cel Mare, în cuvântarea sa, sau prin ziare, dar, acestea sunt fapte izolate. Prin 1888 vin din Transilvania, tinerii la studiile universitare din București, și printre ei : Lupulescu, Simion Măndrescu și I. Buzan.

Din contactul cu studenții ardeleni se hotărăște, în 1890, să se protesteze contra tiraniei de dincolo, și, astfel, în 16 Octombrie 1890, se ține întâia adunare a tineretului universitar : „Mai mulți studenți universitari invită pe colegii lor a se întruni în sala Universității Marți seara ora 7 jum. (16 Octombrie 1890) spre a lua atitudine hotărâtă față de adunarea națională Transilvană”.

La început gândurile nu mergeau mai departe. Studenții se mulțumeau numai cu câteva întruniri. Adunarea are succes, studenții răspund la chemare, și la a doua adunare, din 24 Octombrie 1890, la care ia parte „un număr considerabil de studenți” sub președinția lui *Simion Mehedinți*, doctorandul *Mendonidi* cere instituirea unui comitet care să agite în permanență chestiunea Românilor de dincolo prin presă și prin întruniri publice. Se mai hotărăște scrierea unui „Memorandum” ce se citește în a treia întrunire din 26 Noembrie 1890. Până acum aveam de vorbit numai de studenți, la această adunare iau parte mulți particulari, printre cari și deputați ca : C. C. Dobrescu și Cristu Negoescu, profesorii : Măndreanu și Ionașcu, comerciantul Mihalcea, dintre studenți vorbesc Mehedinți, Negulescu, Vicol. Se hotărăște creierea societății și formarea statutelor care se citesc de I. Rădulescu (Pogoneanu) în ședința din 15 Decembrie 1890. Ziarele timpului laudă priceperea studentului Mehedinți, care, ca președinte al studenților, a știut să prezideze în mod desăvârșit adunările. În ședința din 17 Decembrie se alege membrii comitetului în studenții : N. Vicol, S. Mehedinți, P. Negulescu, Al. Teodor, G. Murnu, I. Lupulescu, G. Cernescu, P. Flor, M. Dragomirescu, P. Patriciu și Al. Tălășescu și nestudenții : Ionel Grădișteanu deputat, N. Barbu profesor, Cr. Negoescu deputat, N. Ionescu profesor și deputat, Marinescu-Bragadiru mare proprietar, Gr. Brătianu avocat și V. Maniu avocat, Mihalcea mare comerciant și Al. Orăscu senator și Rectorul Universității, iar peste câteva zile se alege președinte : Al. Orăscu, secretar Lupulescu și casier Gr. Brătianu. Dintre aceștia trebuie reținut un nume : *Grigore Brătianu*.

În seara zilei de 2 Ianuarie 1891 se adunară tinerii studenți și oameni în vârstă la locuința acestuia din *Hotel du Boulevard*, camera 63 etajul III. Aici se plămădește Liga, care fără entuziasmul studenților și fără marea putere de muncă și pricepere a lui Gr. Brătianu, n'ar fi putut trăi. Născut la 1849, își face studiile liceale la Viena, apoi urmează dreptul la Berlin și Paris. Venit în țară e magistrat, apoi deputat, când în 1891 intră în Ligă, o organizează, fiind timp de trei ani sufletul ei și moare în 26 Februarie 1893 ca președinte și casier al Ligei Culturale. „Suflet bun, nobil, cum rar se poate întâlni oriunde, și numai învățătorii și stu-

denții din Ardeal pot mărturisi câte ajutoare nu primeau ei în cea mai desăvârșită taină din mâna largă, prea largă a lui Grigore Brătianu. Biblioteca sa, vândută de frații săi la anticari, e răscumpărată de Cazzavillan și donată, prin Ion Bianu, Ligii Culturale. El avea de gând să-și lase toată averea Ligii, creiând un fond național, dar moare fără testament și frații săi nici nu vor s'audă de un astfel de fapt.

După adunarea din 2 Ianuarie 1891, după cum se hotărăse mai înainte, Liga își inaugurează începutul la 24 Ianuarie 1891, în sala Universității, dată ce rămâne ca întâia zi de viață a Ligii pentru unitatea culturală a tuturor Românilor.

Grigore Brătianu citește manifestul Ligii, Negulescu vorbește despre vitalitatea poporului românesc, Cernescu arată însemnătatea zilei de 24 Ianuarie, iar Simion Mehedinți conferențiază despre „Rolul civilizator al României în Orient”. Acum, iată și :

Manifestul Ligii pentru Unitatea Culturală a Românilor

„Liga pentru Unitatea de cultură a Românilor, numără astăzi conform statutelor, prima zi de existență. Lucrările preparatoare pentru chemarea ei la viață și pentru regulata ei funcționare au întâmpinat un sprijin puternic și încurajare din partea tuturor Românilor, chiar din cele mai c. pătate unghiuri ale țărilor locuite de ei.

În Românul liber s'a manifestat sentimentul datoriei către frații săi de acelaș sânge, în cel împilat s'a născut speranța ușurării, în toți a crescut conștiința vitalității poporului nostru și a solidarității naționale.

Acest avânt patriotic a cuprins toate spiritele și un număr însemnat de orașe din țară, precum : T.-Severin, Pitești, Craiova, Târgoviște, Slatina, Ploești, Giurgiu, Brăila, Galați, Focșani, Bârlad, Buzău, Alexandria, T.-Măgurele s'au grăbit a înființa secțiuni ale Ligii și actualmente caută a se pune în legătură cu secțiunea centrală din București.

Bunăvoința cu care este întâmpinată Liga pretutindenea, dovedește, că ea răspunde unei cerințe imperioase naționale. Într'adevăr, când națiunea română din afară de regat își sleește ultimele forțe în luptă contra străinului, care după ce l-a răpit orice parte a vieții publice, caută să-i iea prin violență, și în disprețul legilor fundamentale, mijloacele de cultură națională, atacându-i școala, limba și credința străbunilor și smulgând cu o cruzime barbară copilașii de trei ani dela sânul mamei române spre a-i desnaționaliza și a-i învăța să-și urască neamul, graiul, religionea și chiar familia, când, cei ce reclamă aplicarea și respectarea legilor sunt aruncați în temniță, când un strigăt de desperare iese din gura mai multor milioane de frați ai noștri, când un șovinism tiranic tinde a mortifica o mare parte din corpul poporului nostru, orice nepăsare ar fi o sinucidere națională.

Pentru aceea Liga își propune a deschide și întreține necontentit lupta pentru apărarea naționalității noastre, până la încetarea acestor persecuțiuni străine secolului nostru și moravurilor europene. Ea voiește ca frații noștri de pretutindeni să aibă deplina libertate în materie de învățământ, voește ca limba noastră să fie respectată și biserica română inviolabilă. Pentru conservarea acestor bunuri străbune, singurele

Al. Orășanu

Gr. Brătianu

V. A. Urechia

rămase încă națiunii române din afară de regat, inaugurăm astăzi cu deplină speranță de reușită, o luptă sacră și solemnă, la participarea căreia, chemăm pe toți Români, conjurându-i a da Ligii ajutorul lor moral și a aduce sacrificiu obolul lor pe altarul celei mai înalte și mai sfinte cauze naționale”.

Scopul societății este, după cum se vede din statute, „de a cultiva conștiința solidarității în întreg neamul românesc și a întreține o mișcare care să legitimeze misiunea culturală a Românilor în Orient”, întrebându-se următoarele mijloace:

1. Înființarea de săli de lectură și biblioteci.
2. Tipărirea de cărți în edițiuni populare.
3. Sprijinirea publicațiilor care ar lucra în scopul Ligii.
4. Conferințe și întruniri publice.
5. Sărbătorirea datelor mari din viața trecută a naționalității române.
6. Organizarea de congrese anuale ale membrilor Ligii.
7. Formarea unui fond de ajutorare prin cotizații, subscrieri de bună voie, donații, etc.

Societatea e reprezentată și administrată de un comitet de 21 membri aleși cu majoritatea de voturi și deopotrivă răspunzători către adunarea generală a membrilor din București. Unsprezece din membri comitetului sunt studenți. Alegerea comitetului se va face din doi în doi ani de către adunarea generală a membrilor din București. În afară din București Liga înființează secții ori unde are membri.

Având un succes deplin, Liga dintr'un început are următoarele secții: Ploești, Craiova, Galați, Turnu-Severin, Slatina, Pitești, Târgoviște, Giurgiu, Brăila, Focșani, Bârlad, Buzău, T.-Măgurele. Tot odată se întemeiază secții la Paris de Stroe Brătianu, Anvers de d. Moroianu, Berlin de Nanu.

Studenții dela Iași iau parte și ei la manifestații dar cer încontinuu lărgirea câmpului de activitate, nu numai la Transilvania, dar și la Bucovina, Basarabia.

Grija de căpetenie a Ligii e de a începe o întinsă propagandă în străinătate, ceea ce se face prin Memorandul studenților care are un mare răsunet mai ales la popoarele latine, răspândindu-se în 13.000 exemplare.

Din „Darea de seamă” a lui Lupulescu se poate vedea clar marele succes:

„Cauza noastră, atât de nobilă și de justă, este cauza comună a culturai gintei latine” ne spuneam entusiasmații fii ai Romei eterne.

„Și tot așa vorbește tinerimea din Piemont, Torino, Milano, Padova, Napoli, etc.”.

„Frații noștri din Geneva sunt cu prinși de admirațiune pentru cauza mare a poporului românesc”.

„Studenții din Lille și Dijon fraternizează cu Români, fiindcă găsesc multe puncte de asemănare între noi și ei”. La fel cei din Paris.

„Studenții din Bruxelles se fac solidari cu noi în buletinul lor. Iar studenții din Anvers, din Liège și din Gand își manifestează simpatiile lor prin scris și întruniri”.

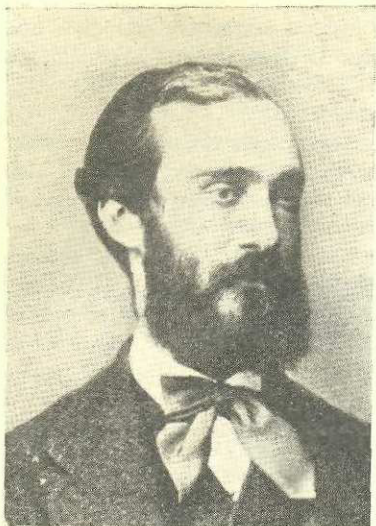
„Mulțumită acestor întinse lucrări, am putut intra în legătură cu multe societăți din Apus. În Austria corespundem cu 17, în Belgia cu 5, în Franța cu 12, în Elveția cu 3, în Italia cu 19, în Germania cu 16, în Anglia cu 3, în Spania cu 2, în Norvegia cu 2, în Olanda cu 2, în Serbia cu 1, în Finlanda cu 1”.

„Marele bărbat de stat Gladstone și Jules Simon, Emile de Laveleye, profesori ca L. Constans, B. E. Maineri, R. Kavas, Blangstead, răspund apelurilor Ligii”. Scriu ziarele: Figaro

Mihail Vlădescu

ȚII LIGII

Petre Grădișteanu

Sava Șomănescu

Virgil Arion

L'Eclair, La France, Le National, Revue des deux Mondes, Mémorial diplomatique, Le Réveil du Nord, Die Presse, Deutsches Volksblatt, Politik, Moravska Orlice, Odjet, Tägliche Rundschau, Il Diritto, Cultura, La Riforma, Il Secolo, etc...."

În țară primul congres are loc la 11, 12 și 13 Maiu, în sala Ateneului, sub președinția lui Alex. Orăscu președintele Ligii. Iau parte la congres: A. Odobescu, V. A. Urechia, Gr. Tocilescu, A. Densușianu, I. Bianu, Mehedinți, iar din Transilvania: V. Lucaci, Albini, Sever, Axente.

Se serbează ziua de 3/15 Maiu de către secțiile Ligii și la Paris, Anvers, Liège, Bruxelles, Berlin, după cum se va serba în totdeauna de acum înainte. La 24 Noembrie 1891 are loc întâia adunare a secției București, la care secretarul Lupulescu citește un raport ce s'a tipărit, rămânând astfel unul din cele mai valoroase documente ale Ligii. (Toată arhiva Ligii a fost distrusă în timpul războiului).

La Memorandul studenților Români din București și Iași se răspunde de către tineretul maghiar, pentru care se tipărește în 9 August 1892 „*Replica*” junimei academice române din Ungaria și Transilvania.

Anul 1892 e anul de mari protestări în multe centre ale țării: București, Iași, Severin, Craiova, Giurgiu, Focșani, Slatina, Pitești, Bârlad, C.-Lung ce au loc mai ales în ziua de 14 Iunie, în special luna Iunie.

La 24 Maiu 1892 are loc al doilea congres al Ligii sub președinția lui Al. Orăscu și se alege noul comitet compus din Gr. Brătianu, președinte, N. Cosăcescu, Lupulescu, Nenițescu, Bianu, Gh. Bursan, Danielescu, Antonescu, Pop. Președinte de onoare fiind ales Al. Orăscu.

Gr. Brătianu constată că Liga are în acest an 21 de secții

și trei la: Berlin, Anvers și Paris. Se cere schimbarea statutelor, esențiala schimbare fiind o mai mare centralizare. Se aprobă propunerea lui Enacovici ca să se țină congrese și în alte orașe. Se numesc membrii onorifici: L. Schwennhagen, Louis van Keymeilen, etc.

La secțiile din străinătate vorbeau: Dr. G. Marinescu, Dr. Nanu Muscel, O. Densușianu, Teohari, Pompiliu Eliade, Dr. N. Staicovici, M. Ianculescu. Murind Grigore Brătianu, până la alegere, locul îi este ținut de către Gh. Bursan, iar la congresul Ligii din 20 Maiu 1893 este ales președinte al Ligii V. A. Prechia, vice-președinte I. Grădișteanu, casier Periețeanu-Buzău, I. Lupulescu și Ion Bianu secretari; G. Cantacuzino, G. Bursan, Delavrancea, N. Filipescu membri,

Șt. Sihleanu, N. Cosăcescu. I. Nenițescu censori. În acest an biroul Ligii e în Pasagiul Român, iar congresul Ligii are loc în acest sediu precum și la Ateneu. Secțiile se înmulțiră la 41, dintre care 8 s'au înființat în acest an. S'au ajutat societățile din Ardeal, dar „în Basarabia nu s'a putut face nimic”. Secția din Paris formează o bibliotecă în urma propunerii lui Ianculescu și chiar în aceeași seară el strânge 750 lei.

Murind Stroe Brătianu, organizatorul Ligii dela Paris, e ales d. Moroianu.

Și în acest an au loc mari manifestații în țară la: Tg.-Jiu, Iași, Slatina. La 18 Iulie e adus steagul albastru, flamura tinerimei din Ardeal. O delegație sub conducerea părintelui Mongrea și Rusu Șirianu aduc drapelul albastru la care se mai adaugă și altul roșu. Ceremonia predării are loc la Predeal. Lazăr Popovici, student la Viena, spune: „Vă

dăm steagul albastru și pe cel roșu având ferma convingere că în curând vă veți întoarce cu ele la noi, spre a pune și culoarea ce lipsește, a face să falfăe și în țările subjugate drape-

V. Lucaci

lul național. Dela Predeal până la București s'au făcut manifestații grandioase delegației ce aducea drapelul în Capitală. (La Ploiești au fost în gară peste 2000 de persoane). Din delegația de studenți făcea parte și Vaida. Tot în acest an, V. A. Urechia, ia parte la conferința internațională a Uniunii interparlamentare și sub influența lui se refuză Ungurilor ca viitorul congres să se țină la Budapesta.

La 5 Martie a fost un mare meeting la colegiul St. John al Universității din Londra sub președinția lui W. R. Morfill, la care Liga trimete pe Dimitrie Ion Ghica, ținând o cuvântare și publicând mai multe articole în Pall Mall Gazette din Londra. Profesorii dela medicină refuză să ia parte la congresul internațional de la Budapesta. Mari manifestații ale Ligii la Craiova, București, Slatina. La Craiova are loc una din cele mai mari manifestații făcute în țară până acum.

În 1895 studenții dela Bruxelles întemeiază o secție a Ligii sub președinția lui R. Dragomirescu student în Drept. La congresul din 1895 se hotărăsc următoarele:

1. Liga să devie persoană morală.

2. Să se reducă cotizațiile.

3. Să se scoată un buletin,

unde se vor scrie studii asupra diferitelor faze prin care trece poporul. Să se publice portretele și biografiile oamenilor mari ai țării etc.

4. Să se dea diplome lișiștilor.

5. Să se doneze școalelor românești: hărțile Dacia-Română și Dacia-Traiană, portretele oamenilor mari. Să se cumpere cărți copiilor săraci.

6. Să se ajute bisericile românești.

7. Să se ajute orice Român lovit în soarta lui de nacazuri neașteptate, fie el chiar stabilit în orice colț depărtat.

8. Să se trimeată oameni pricepuți la instituții culturale în străinătate. Se declară membrii de onoare ai Ligii: Sully Prudhomme, G. Carducci, Lavisse, Ascoli, Legrand, Clemenceau, Mistral.

Anul 1896, deși an de neînțelegeri trecătoare, se evidențiază prin realizarea celui dintâi periodic al Ligii: „Liga Română”, apărând în tot decursul anului ca ziar, pentruca în 1897 să se transforme în revistă.

Președintele „Ligii pentru unitatea culturală a tuturor Românilor”

Prin adunarea din 12 Ianuarie 1897 se pun capăt certurilor din Ligă și ambele tabere cari se formaseră își dau mâna, iar la 16 Ianuarie se alege comitetul format din Mihail Vlădescu președinte, Barbu Delavrancea vicepreș., casier St. Periețeanu-Buzău și secretari: A. D. Florescu și V. Miculescu.

Secția din Paris ține o conferință a lui Duchesne Fournet care spune: „Să facă fiecare dintre ei călătoria prin Transilvania și îi asigură, că se vor întoarce plini de admirație pentru vigoarea poporului român de acolo”.

În 1897 se scrie un articol în „Liga română” că secțiile Ligii stau în părăsire, apoi se dă următorul tablou: „Dintre

secțiile Ligii, următoarele funcționează regulat și continuă astfel a da concursul lor ideii, pentru care au fost înființate: București, Brăila, Buzău, C.-Lung, Craiova, Drăgășani, Focșani, Galați, Odobești, Ploiești, Predeal, R.-Sărat, Sinaia, Târgoviște, Vaslui, Paris și Bruxelles.

Au încetat orice activitate: Babadag, Botoșani, Calafat, Călărași, Cămpina, Caracal, Constanța, Corabia, Cosimbești, Fălticeni, Ocnele Mari, Oltenița, Pașcani, R.-Vâlcea, Roman, Slănic, Tecuci, T.-Jiu, T. Măgurele, T. Severin, T. Neamț, Tulcea, Dorobanțu, Urziceni, Berlin și Vălenii de Munte.

Într'un alt articol din „Liga Română” se arată că ajutorul ce dă Liga, Românilor din Transilvania e: „întărirea mijloacelor lor de rezistență în contra politicii de desființare națională. Mărginindu-ne la o luptă defensivă, la procedări de conservare noi nu putem deocamdată decât să sprijinim pe frații noștri în chipul cum ei înșiși vor să fie sprijiniți”.

La congresul din 1897 se propune înființarea de școli de adulți pe lângă deosebitele secții.

În 1898 au loc mari manifestații cu ocazia sărbătoririi lui 3/15 Maiu 1848 la București, Bacău, Severin, Ploiești, Predeal, Pitești, R.-Vâlcea, Galați, Focșani, Craiova și Buzău. În comitetul din acest an intră și Dr. C. Istrati.

În 1899 se constituie un comitet de doamne, cu menirea de a veni în ajutorul Ligii cu ocazia serbărilor, pe care ea le organizează, alcătuit după propunerea lui V. A. Urechia. Se hotărăște ca Liga, prin diferite căi să strângă un fond de un milion care să servească apoi scopurilor sale, iar secretarul din acel timp spune: „Spiriul Ligii culturale trăește și rodește; el se strecoară prin crăpăturile Carpaților și ale Balcanilor, trece peste râuri istorice, șterge lacrimi de durere din ochii celor chinuți, duce o blândă mângâiere la vetrele celor desnădăjduți, înviorează pe cei oboșiți în lupte și susține astfel în mod considerabil moralul unui popor ce luptă și nădăjduiește”.

Secția Argeș face, la congresul din 1899, următoarele propuneri:

1. Unitate în lupta începută.

2. Să se proclame un număr de profesori universitari, membrii ai Ateneului și ai Academiei, conferențieri ai Ligii Culturale, care vor avea să țină în 2—3 ore pe fiecare an, câte o conferință pentru ridicarea Ligii.

3. O rugare către toți membrii corpului didactic să se facă membrii ai Ligii și dacă e posibil să ia în mâna lor conducerea Ligii.

4. Să se fondeze o revistă bimensuală.

5. Să se reînceapă în presa străină o campanie energetică contra prigonirilor culturii române și să se combată calomniile adversarilor.

II. Pentru milionul Ligii să se organizeze o loterie.

6. Intervenție pe lângă toți bogătașii mari ai țării să facă donații Ligii.

7. Comitet de doamne pe lângă fiecare secție.

Dela 1900 până la 1908 activitatea Ligii se reduce la puține fapte. În afară de congresele generale, sărbătorirea lui 24 Ianuarie și 3/15 Maiu și împărțirea de premii la copii merițiși și săraci, nu prea găsim altceva.

La 24 Ianuarie 1907 vorbește Onciu și Delavrancea, iar la congresul din același an e ales d. prof. N. Iorga în comitet pentru ca'n 6 Iunie 1908 să fie ales secretarul Ligii Culturale, președinte fiind Sava Șomănescu, dată ce trebuie să fie menționată deoarece înseamnă o schimbare mare în viața societății care părea că mbătrânise.

La venirea sa, Liga abia mai avea șase secții, și noul secretar reușește să reînvieze pe celelalte ridicând numărul la 47 dintre care 5 erau rurale.

Intemeiază bursa Șaguna și premiul Bunea, împrăștie în Transilvania ziarul „Neamul Românesc” sub diferite numiri: Floarea Jiului, Floarea Oltului, Primăvara, Toamna, Luni, Marți, Aprilie, Mai etc., sau Istoria Românilor sub alte numiri. În 1909 întemeiază 22 secții noi, având cel puțin

una în fiecare județ, dintre care 6 secții își au buletinul lor de publicații. Înființează o bibliotecă populară la Iași cu 3000 volume și alta la București donând 10.000 volume.

Această bibliotecă, pornită dela 70 de volume donate de Păcățianu în 1891, apoi din biblioteca lui Gr. Brătianu, răscumpărată de Cazzavillan, ajunge la o mare importanță prin donația de 10.000 de volume a d. prof. N. Iorga și din darea de seamă pe 1910 a bibliotecarului Cioflec desprindem: au citit 5322 de persoane dintre care 4298 au consultat periodice, iar 1024 diferite opere.

În același an, secția Focșani dă premii la țărani pentru plugarit, iar secția Ploiești, Vălenii de Munte, Cămpina și Craiova organizează cursuri de premii naționale.

În 1910 demisionează Sava Șomănescu și e ales președinte V. Arion. Primăria Capitalei sub Vintilă Brătianu donează Ligii actualul teren pentru construirea unui palat al Ligii. Din ce în ce mai mult se simte la Ligă activitatea unui singur om: ține conferințe la Ateneu; la lecțiile sale dela Universitate vorbește despre Transilvania în fața Reginei Maria și a actualului Rege Carol, iar studenții și toți ardelenii din sală dau Reginei buchete de flori cu panglici pe cari sta scris: Regina tuturor Românilor; în Moldova, Iași, la Bacău, în Oltenia, la Severin, la Craiova, întemeiază o secție, înființează o bibliotecă și tot sufletul Ligii e Nicolae Iorga. La 24 Decembrie 1914 Liga își alege următorul comitet: președinte: Părintele Lucaci; vice-președinte Barbu Delavrancea; secretar: N. Iorga; membrii: N. Filipescu, Take Ionescu, Dr. C. Istrati, I. Grădișteanu și O. Goga; cenșori: St. Bogdan, Gh. Ranetti, P. Lucaci. Se țin întruniri în țară la: București, T.-Severin, Iași, Galați, se dau moțiuni prin care se insistă pentru intrarea în războiu.

Se spune: „Trista experiență a dovedit că unitatea culturală, fără unitatea politică nu are nici-o cheazășie. Pentru păstrarea unității culturale, ni se impune unitatea politică”. Iată cum Liga din Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor devine, Liga pentru unitatea națională a tuturor Românilor.

„După încheierea păcii Liga nu înțelege a-și socoti opera încheiată. Ea se va întinde:

1. Asupra întreținerii sentimentului românesc la frații rămași dincolo de hotare (în Banat, Ungaria, Maramureș, Ucraina și Peninsula Balcanică).

2. Asupra răspândirii ideilor naționale la Românii liberi, lucrând la unificarea lor sufletească.

3. Asupra înălțării culturale a țaranului român din România Mare.

A oferit o colaborare frățească Asociației ardeleni și societăților culturale din Bucovina și Basarabia, precum și societății Macedo-Române din București.

Pentru aceasta ea face publicații, ține conferințe și organizează teatre prin societatea „Teatrul Popular”, la care participă cu banul, rezervându-și conducerea ca tendință”.

La congresul din 1920 ce s'a ținut la R.-Vâlcea, iau parte diferite societăți culturale printre care și Astra; se încheagă „Federația pentru cultura neamului român”.

La congresul din Tg.-Jiu din 1921 se hotărăse următoarele:

1. Ideia unui teatru popular.

2. Tipărirea de cărți ieftine și bine alese.

3. Cultivarea memoriei marilor eroi ai neamului.

4. Contact cât mai strâns între Ligă și marele public.

5. Cartea bună, pentru 100 lei să se poată pune la dispoziția publicului 5 volume de literatură, istorie, știință și politică.

6. Impărțirea de premii la elevii merițiși.

Se mai hotărăște ca secțiile Ligii să se federalizeze cu toate societățile culturale din localitatea respectivă.

Se pornește formarea unui fond „N. Iorga” pentru creșterea unei școli de misionare la Vălenii de Munte. Românii din America contribuiesc și ei cu 2000 dolari.

În 1923 cursurile de vară dela Vălenii de Munte trec sub patronajul Ligii. Se alege un comitet ca să redacteze statutele „Asociației de cultură română-ceshoslovacă”, sperându-se a se crea și o bursă Ioan Urban Jarnik. La congresul dela Galați d. prof. N. Iorga propune creșterea unui panteon român unde să fie îngropați oamenii mari ai Neamului. Se mai propune ca Liga să ia inițiativa ținerii unui congres al tuturor Universităților populare. În 1924 se comemorează prin conferințele d-lui prof. N. Iorga memoria lui D. Cantemir și Gh. Lazăr. La 8 Noiembrie 1926 se așează piatra fundamentală a Palatului Ligii Culturale. Maiestatea Sa Elena a acoperit întâia pergamentul în prezența cavalerilor ordinului Mihai Viteazul, membrilor Ligii, etc. Congresul

anual al Ligii Culturale se ține în acest an la Blaj într'un mare entuziasm. Printr'un manifest către țară, publicat în *Universul*, d. prof. N. Iorga începe strângerea fondurilor pentru creșterea unui institut ce va servi minoritarilor, în felul acesta sărbătorește cei 60 ani ai Regelui Ferdinand.

La 7 Noiembrie 1929 s'a inaugurat — visul Ligii Culturale — Palatul Ligii în prezența Maiestății Sale Elena, Președintelui Consiliului de Miniștri, a diferitelor autorități.

În momentul de față Liga Culturală are 114 secții și 56 cari nu mai răspund circulațiilor trimise în anul 1930.

Comitetul secției București este format din următoarele persoane :

Președinte : Șt. Pop ; Vice-președinte : Petre Dulfu și D. Z. Furnică (membru fondator) ; Secretar : Ilie Al. Ardeleanu ; Casier : Ion Drăgulescu ; Membrii : N. E. Dumitrescu, D-na Isabela Sadoveanu și Traian Stoenescu, Membrii cooptați : I. St. Furtună și Gh. Ionescu.

Comitetul central executiv pe anii 1929—1934 sunt :

Președinte : N. Iorga ; Vice-președinte : Ștefan Lambru și

Ștefan Pop ; Secretar-general : Zaharia D. Florian ; Secretar administrativ : Ilie Al. Ardeleanu ; Casier-central G. D. Scraba ; Membrii : General I. Manolescu, N. Batzaria, Dr. I. Mitulescu, Tit Simesdrea, Mociorniță ; Membri cooptați : Gh. Moroianu, I. T. Oroveanu, Munteanu-Râmnic, George Iorga, General Dănilă Pop, N. A. Constantinescu, N. S. Dumitrescu, P. Antonescu ; Cenzori : Gr. Costescu, P. Pănaiteșcu, N. E. Dumitrescu ; Cenzori supleanți : Gh. Ionescu, C. Dobrescu, N. Stroilă.

O bibliografie completă a tipăriturilor Ligii e aproape imposibil a se face, mai ales că de cele mai multe ori se tipăreau diferite volume fără a avea vre-o dovadă că sunt tipărite de Ligă. Vom da mai jos pe cele mai însemnate.

Coperta calendarului Ligii pe 1894

Statutele Ligii, Darea de seamă a secretarului Lupulescu pe anul 1891 și *Memorandul studenților* tipărit în 13.000 ex. și n mai multe limbi, după materialul furnizat de Slavici, formează primele publicații ale Ligii. Cea de a doua capătă o mare importanță prin distrugerea arhivelor Ligii. Cu moartea lui Grigore Brătianu se scoate în 1893 un volumaș intitulat „Gr. T. Brătianu”.

În 1894, Urechia tipărește „Voci latine”, un album cu păreri diferite ale oamenilor politici și literați din Occident. Cu un an mai înainte secția Craiova tipărește o *dare de seamă*.

Profesorul italian dela Parma și director de ziar, Roberto Fava, tipărește două volume: „Ricordi Rumeni” și *La questione rumena* în 1894. În același apar la Botoșani „Ce este Liga română”. Urechia își tipărește conferințele sale precum și cărți în limbi străine despre „Ce este Liga”, Statutele Ligii mai apar în 1892, 1895, 1897.

Mai apar: „Rolul Ligii” de M. Strajan sau „Manifestul Ligii” din 1897.

Diferite secții își tipăresc dări de seamă sau Apeluri ca secția Craiova în 1902.

Până în 1908 tipăriturile Ligii sunt puține și fără importanță. Odată cu venirea în comitetul Ligii Culturale a d-lui prof. N. Iorga, publicațiile ei se înmulțesc căpătând și o mai mare importanță. Multe din cărțile sale apar pentru cauza națională și revistele și ziarele sale devin mijloacele de propagandă ale ideilor Ligii. *Istoria Românilor* se tipărește în 10.000 de exemplare, costând Liga numai 15 bani volumul, împărțindu-se în Transilvania prin diferiți curieri ai Ligii sau sub diferite numiri, „De-ale noastre” sau „Noul metod de cultivare a cartofilor după o traducere ungurească”.

Mai înainte tipărise diferite cărți în legătură cu Transilvania: *Sate și preoți din Ardeal*, tipărește *Neamul românesc din Ardeal, din Bucovina, din Basarabia, Cultura națională și politica națională*. „Din faptele străbunilor” este o altă carte răspândită în Ardeal sau *Mémorial roumain* o colecție în care apar mai multe broșuri. Cu diferite ocazii tipărește: *Un biruitor: Radu Vodă Șerban* sau „Storia dei Rumeni” în legătură cu jubileul de 50 de ani al statului italian, împărțindu-se gratuit în 2500 de exemplare la profesori, biblioteci, deputați italieni.

În 1914 apare „Politica Ligei Culturale” de d-l Bogdan Duică și cu un an mai înainte se tipărise „România și popoarele balcanice”. Se tipăresc în 1915 „Cuvântările părintelui Lucaci”. După războiu apare o ediție a lui *Eminescu* în două volume sub îngrijirea d. prof. N. Iorga, făcând parte din colecția „Cartea bună”.

O problemă ce a preocupat veșnic Liga era crearea unui periodic, ceea ce n'a reușit niciodată. Întâiul periodic al Ligii

e, *Liga Culturală*” a secției T.-Severin în 1893, apoi *Calendarul Ligei* în 1894, un volum cu o frumoasă copertă și cu un interesant indice cronologic al vieții Ligii din timpul celor trei ani, deși unele date sunt greșite, de ex.: alegerea ca președinte a lui Gr. Brătianu în 2 Maiu 1891. Pare că acest calendar n'a mai apărut până în 1908 când se tipărește în condiții excelente sub îngrijirea d. prof. N. Iorga, apărând până în 1912, apoi își continuă apariția din 1920 regulat până astăzi. Are importanță și prin datele ce le pune în văz asupra activității Ligii.

În 1896 se scoate „Liga Română” ce va dura patru ani, întâiul an fiind sub formă de ziar, restul devenind revistă. Se poate considera ca una din cele mai interesante publicații ale Ligii, formând aproape unicul izvor sigur al vieții Ligei din acel timp, afară de întâiul an care nu se găsește la Academia Română. Se dau desbaterile congreselor generale, dări de seamă ale adunărilor, conferințele ținute, rezumate și articolele străine despre Liga și mai ales se discută problemele Ligii Culturale în modul cel mai științific și obiectiv de cei mai competenți intelectuali.

Secțiile din provincie își publică de multe ori activitatea în reviste și buletine proprii ca „Revista Ligii Culturale”, din Dorohoi, 1910, Bacău 1911—1912, sau *Liga Culturală Bărlad*, 1910—1916, Lăpușna-Vâlcea 1925, sau *Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor* din Câmpulung în 1914, sau *Buletinul Ligii Culturale* din Focșani în 1916 sau Craiova 1911 sau Galați 1922.

Secția București publică, *Informații pentru membrii Ligii* 1912—1915, sau „*Intrunirea Ligei Culturale*” în 4 fascicule, cuprinzând discursurile ținute în țară pentru intrarea în războiu, sau „*Revista Ligii Culturale*” sau *Povătuitorul Sănătății*” din 1919. Se mai publică „*Congresul Ligii culturale*” 1910—1914 apoi din 1920 până astăzi și diferite *Rapoarte*, mai ales ale secției București.

Se mai tipăresc diferite ilustrații cu portretele Domnilor Români: Mihai Viteazul, Ștefan cel Mare sau V. Alexandri, Gh. Lazăr, Mănăstirea Putna, Steag românesc din veacul al XVII-lea.

BILANȚUL LIGII CULTURALE

ACTIV

încheiat la 31 Martie 1930

PASIV

Casa	25.010	50	Casa de Depuneri	6.796.110	10
A acțiuni și Efecte Publice	17.426	—	Soc. Națională de Credit Industrial	11.625.734	—
Mobilier	323.166	—	Creditori Diversi	1.231.468	—
Calendarul Ligii 1930	19.250	—	Fond Social la 1 Aprilie 1929	8.524.658	75
Debitori	171.401	07	Excedent	3.926.977	25
Banca Românească	64.380	—			
Terenuri și Imobile	575.083	80			
Construcția Palatului	30.909.230	73			
		31.484.314			
		53			
		32.104.948			10
Secții cont Calendare		47.400	Calendare date spre desfacere	47.400	—
		32.152.348			10
		10			

Președinte,
(ss) N. IORGA

Administrator Delegat,
(ss) G. D. SCRABA

(ss) Dumitru Dincă
Contabil autorizat

Verificat și găsit în concordanță cu registrele

Cenzori: (ss) Gr. Costescu, (ss) Ing. P. N. Panătescu, (ss) N. E. Dumitrescu